

Güneş Sistemi İçindeki Küçük Cisimler

Göktaşları
Asteroitler
Kuyrukluıldızlar

Serdar Evren

Ege Üniversitesi
Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü

GÖKTAŞLARI

- Kayan yıldız olarak da adlandırılan göktaşları, kuyruklu yıldızların kuyruklarından kalan toz ve taş parçacıkları ile asteroid parçacıklarıdır.
- Yer'e doğru düşen bu parçacıklar yüksek hızlarla atmosfere girerler.
- Hava ile sürtünme sonucunda yanarak kısa süreli parlarlar.
- Hızlı hareketlerinden dolayı gökyüzünde kayarak giderler.

9 Ekim 1992, Peekskill Göktaşı

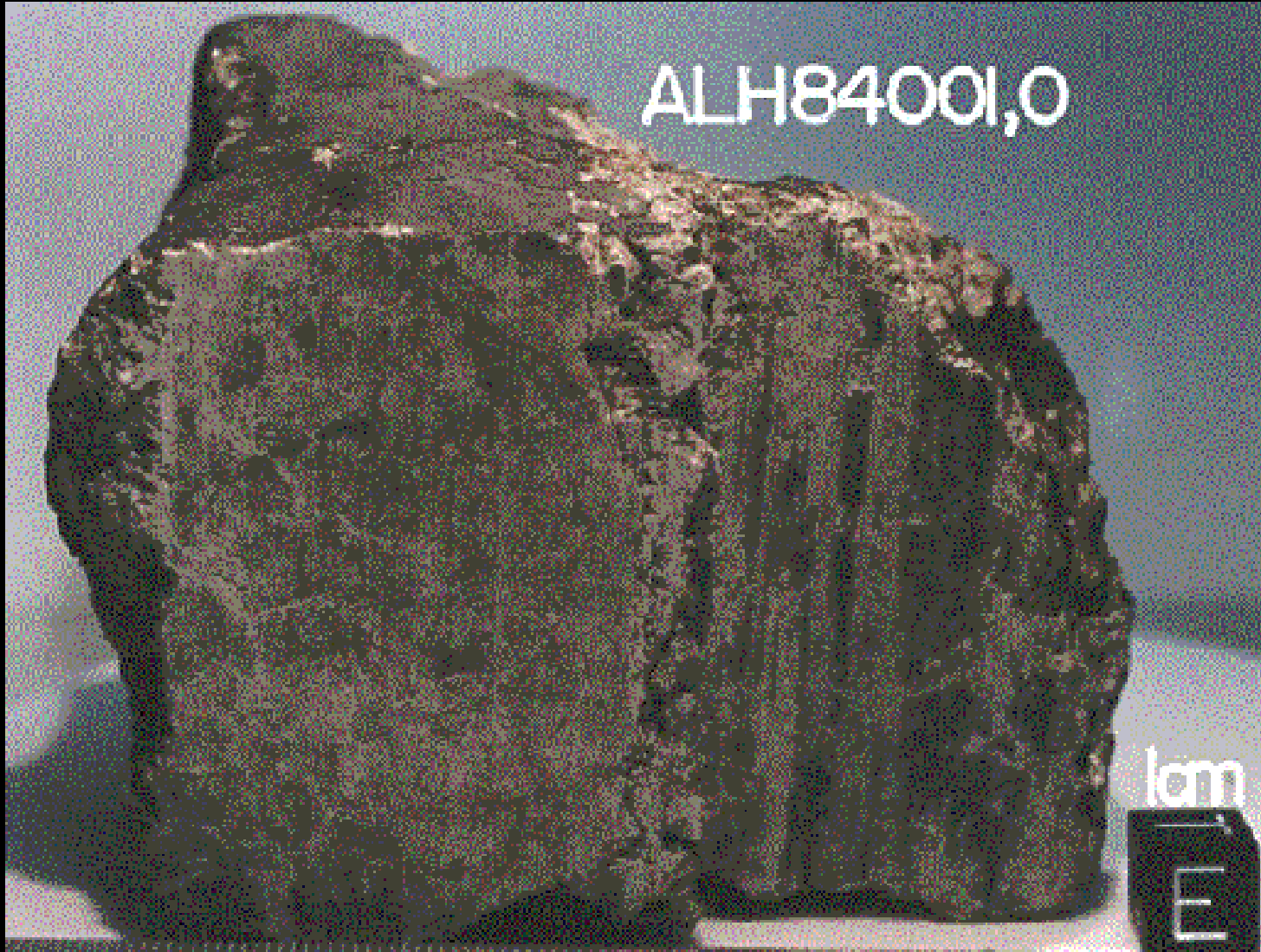

12.4 kg

Peekskill, New York

Mars'tan geldiği sanılan bir göktaşı

17 Ağustos 1996

Dünyanın en büyük göktaşı, Namibia
66 ton

Barringer Krateri, Arizona

Bir göktaşı Yer'e çarparsa ne olur?

49 000 yıl önce çarpmış bir göktaşının yarattığı çarpma krateri (1920'de anlaşıldı), 1200 m çapında ve 150 m derinliğinde

Yeryüzünde bugün 100'ün üzerinde çarpma krateri olduğu bilinir

EGE ÜNİVERSİTESİ GÖZLEMEVİ-1965

Ege Üniversitesi Gözlemevi-Kayakent Göktaşı
85 kg

Ege Üniversitesi Gözlemevi - Bursa Göktaş
25 kg

1. ADI
(Name)
2. DEŞME YERİ
(The place of fall
or discovery)
3. DEŞME TARİHİ
(The date of fall
or discovery)
4. PARÇA SAYI
(Number of
individual spe)
5. SINIF ve TİPİ
(Class and T)
6. TOPLAM AĞIRLIĞI
(Total Weig)
7. DEŞME VAKASI
(Circumstanc
fall or disc)
8. ANALİZİ
(Analysis)

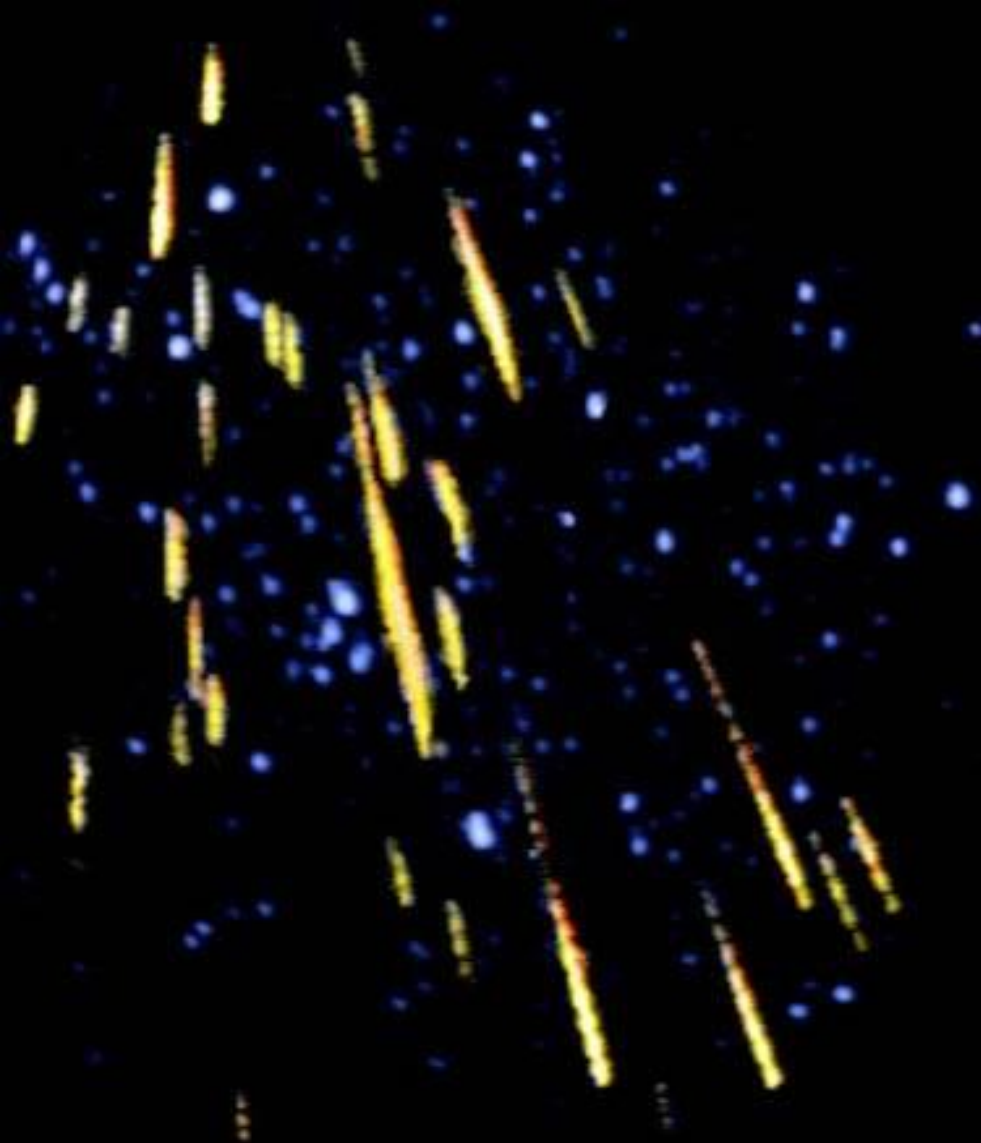
Göktaşı Yağmuru

- Uzayda grup olarak bulunan, toz veya daha büyük boyutlu katı parçacıkların neden olduğu parlak ışık yağmurudur.
- Çoğu zaman bu göktaşı yağmurlarının yörüngeleri, kuyruklu yıldızların toz kuyruklarıyla adlandırılır.
- Yer, bu yağmur içinden geçerken, parçacıklar hızla arka arakaya veya aynı anda atmosfere girer.
- Parçacıkların yolları birbirine paraleldir. Ama, perspektif etkisinden dolayı gökyüzünde tek bir uzak noktadan (radiant point) geliyorlarmış gibi görünürler.

Quadrantid'ler

Perseid'ler

12 Ağustos

Perseid'ler

<http://www.comet-track.com/meteor/perseids04/perseids04.html#start>

CASSIOPEIA

Andromeda
Galaxy

Double
Cluster

Perseid
radiant
+

ANDROMEDA

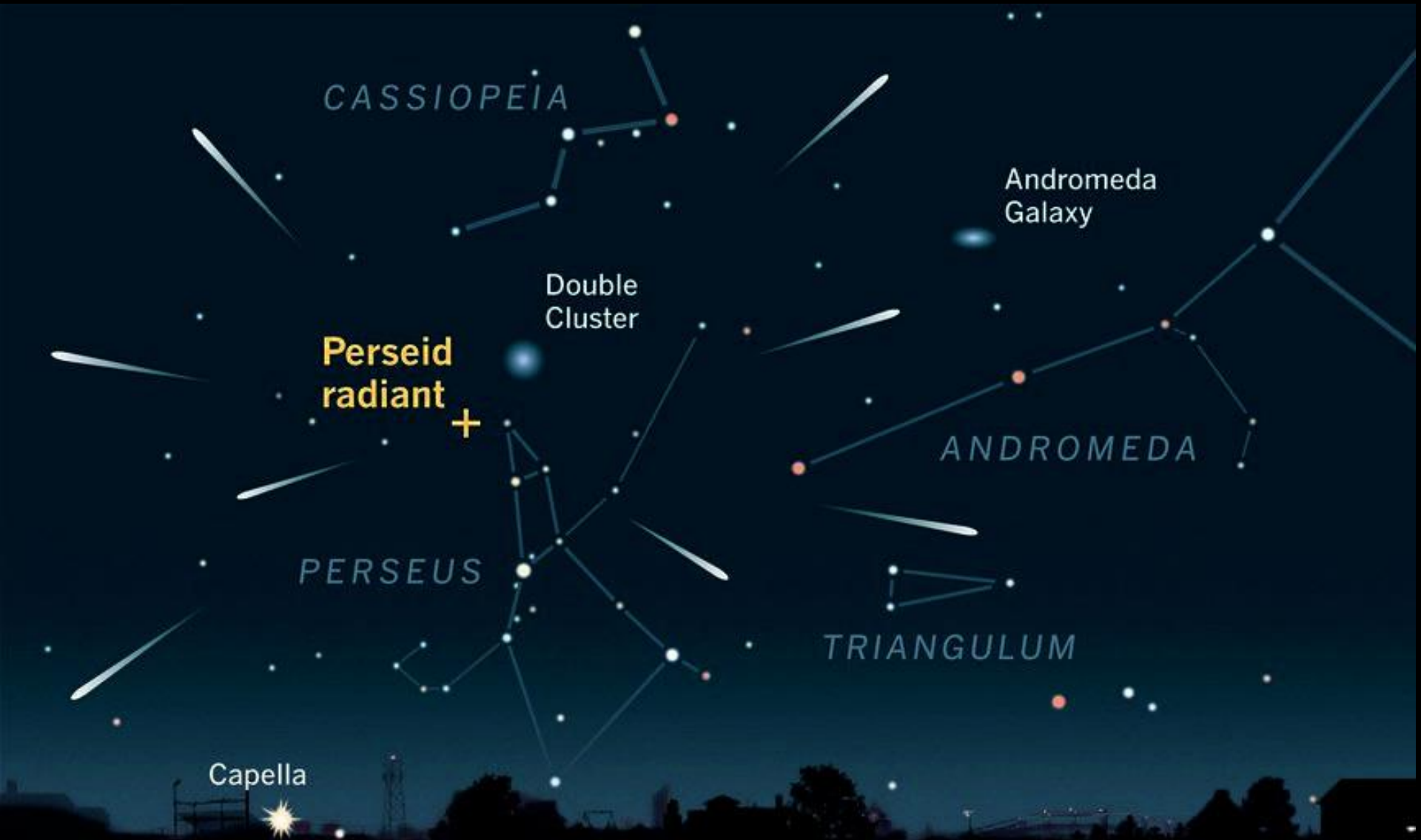
PERSEUS

TRIANGULUM

Capella

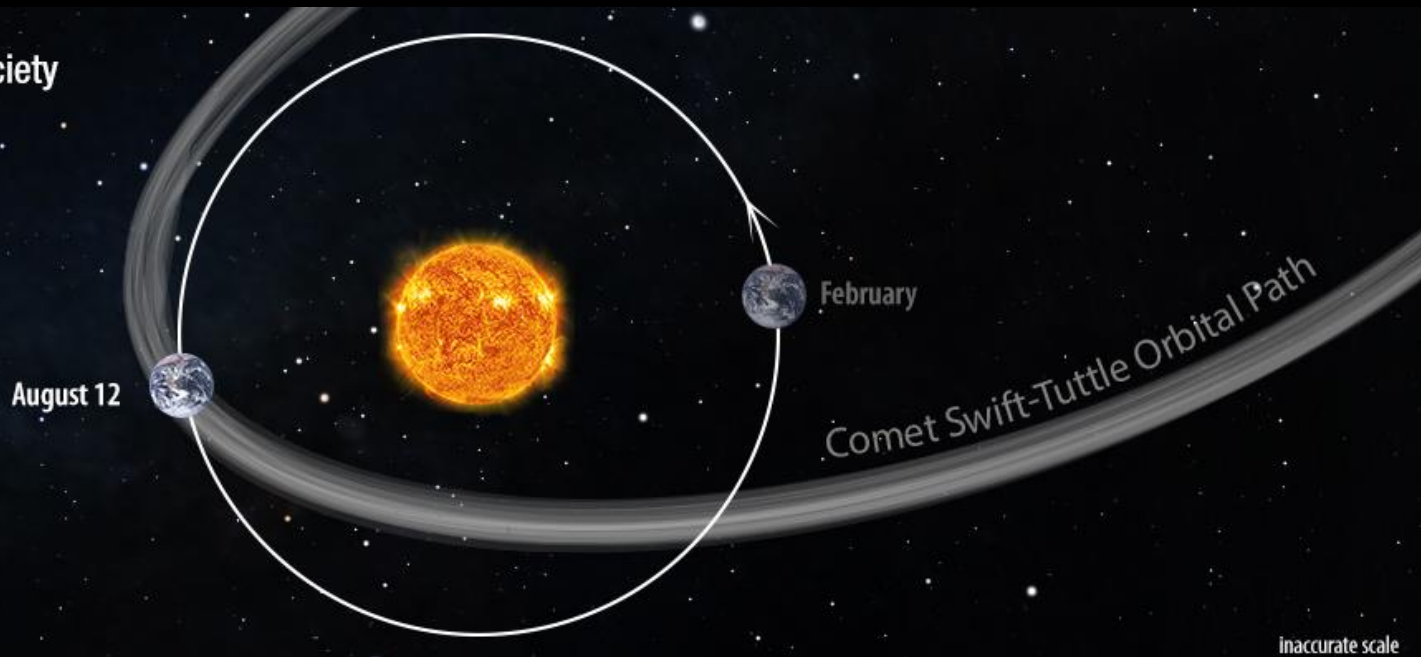
Looking Northeast

Courtesy Sky & Telescope

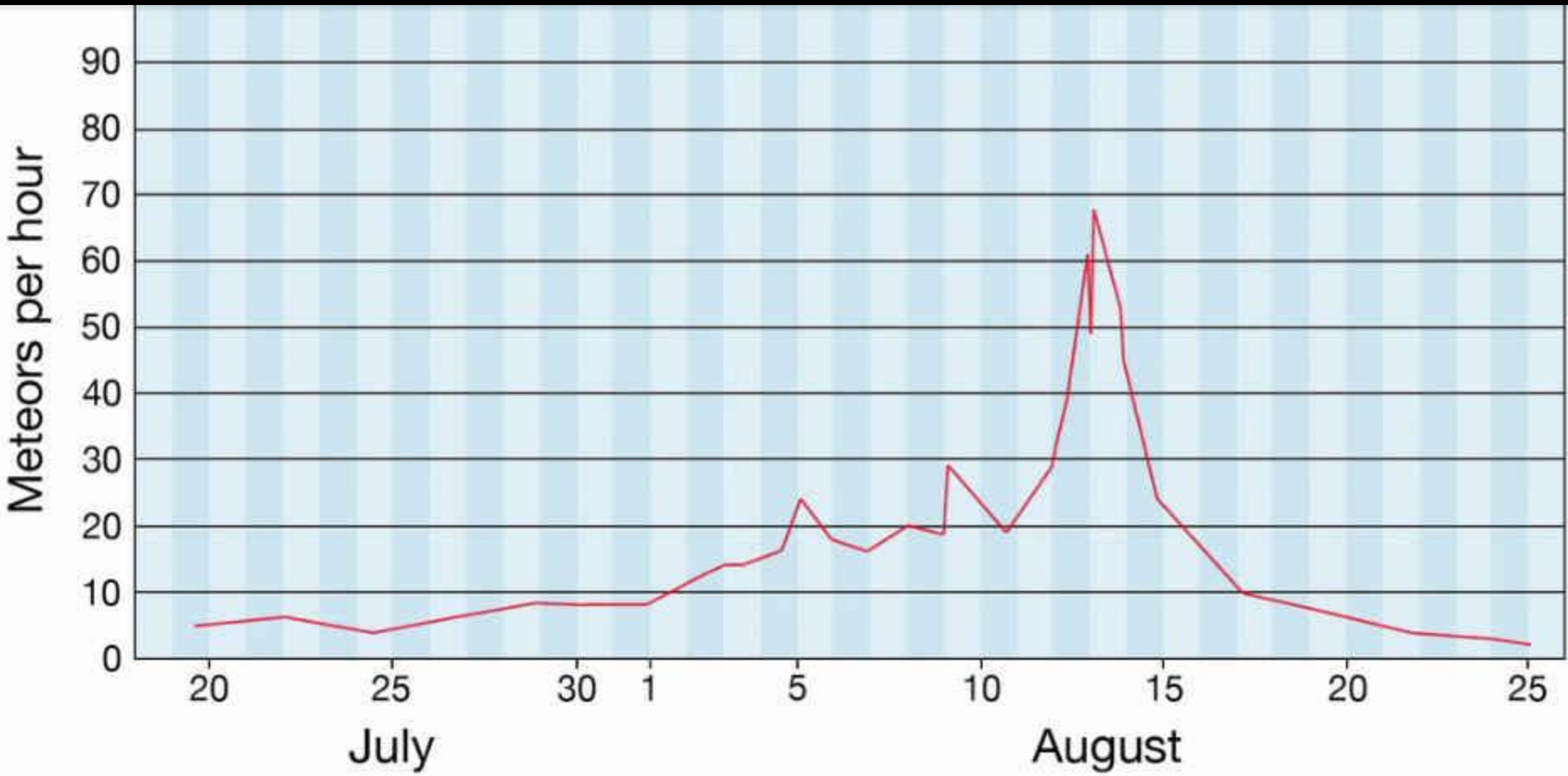

American Meteor Society
www.amsmeteors.org

Inaccurate scale

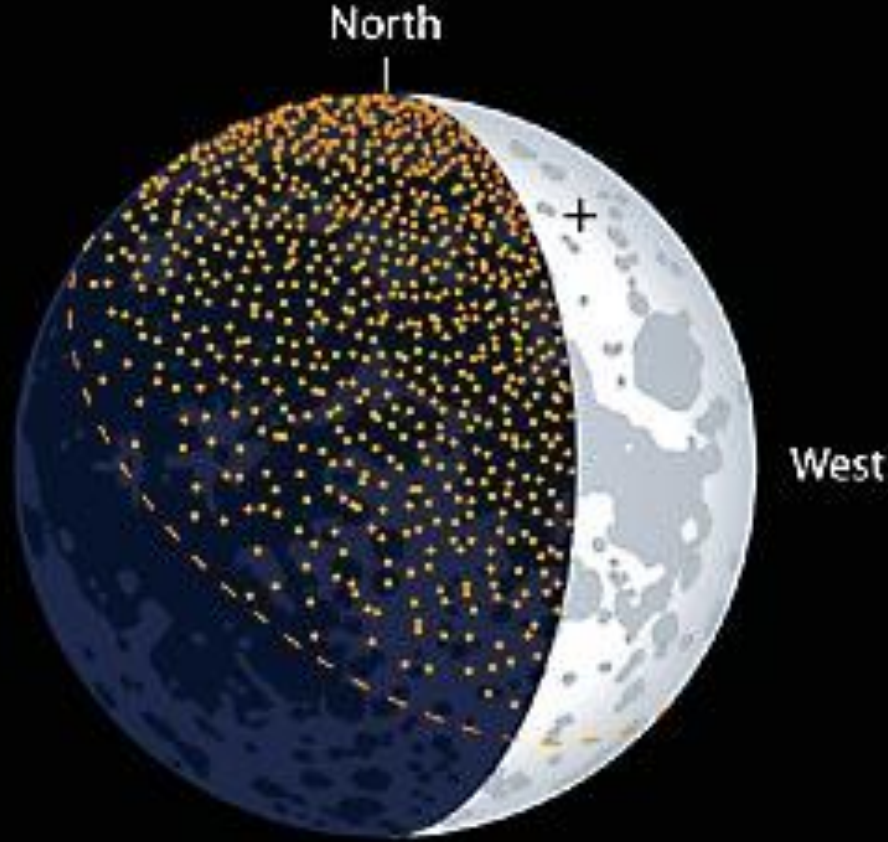

Downloaded from [www.jstor.org](#)

Ay'ın karanlık tarafına Perseid göktaşı yağmuru

Perseid Impact Zone on the Moon
Aug. 12-13, 2002

Göktaşı Yağmuru	Gözlem için en iyi gece	Sayı (göktaşı/saat)	Takımyıldız
Quadrantids	Ocak 3/4	40	Bootes
Lyrids	Nisan 22/23	15	Lyra
Eta Aquarids	Mayıs 4/5	20	Aquarius
Delta Aquarids	Temmuz 30/31	20	Aquarius
Persids	Ağustos 12/13	50	Perseus
Orionids	Ekim 21/22	20	Orion
Taurids	Kasım 4/5	15	Taurus
Leonids	Kasım 16/17	15	Leo
Geminids	Aralık 13/14	50	Gemini
Ursids	Aralık 22/23	15	Ursa Major

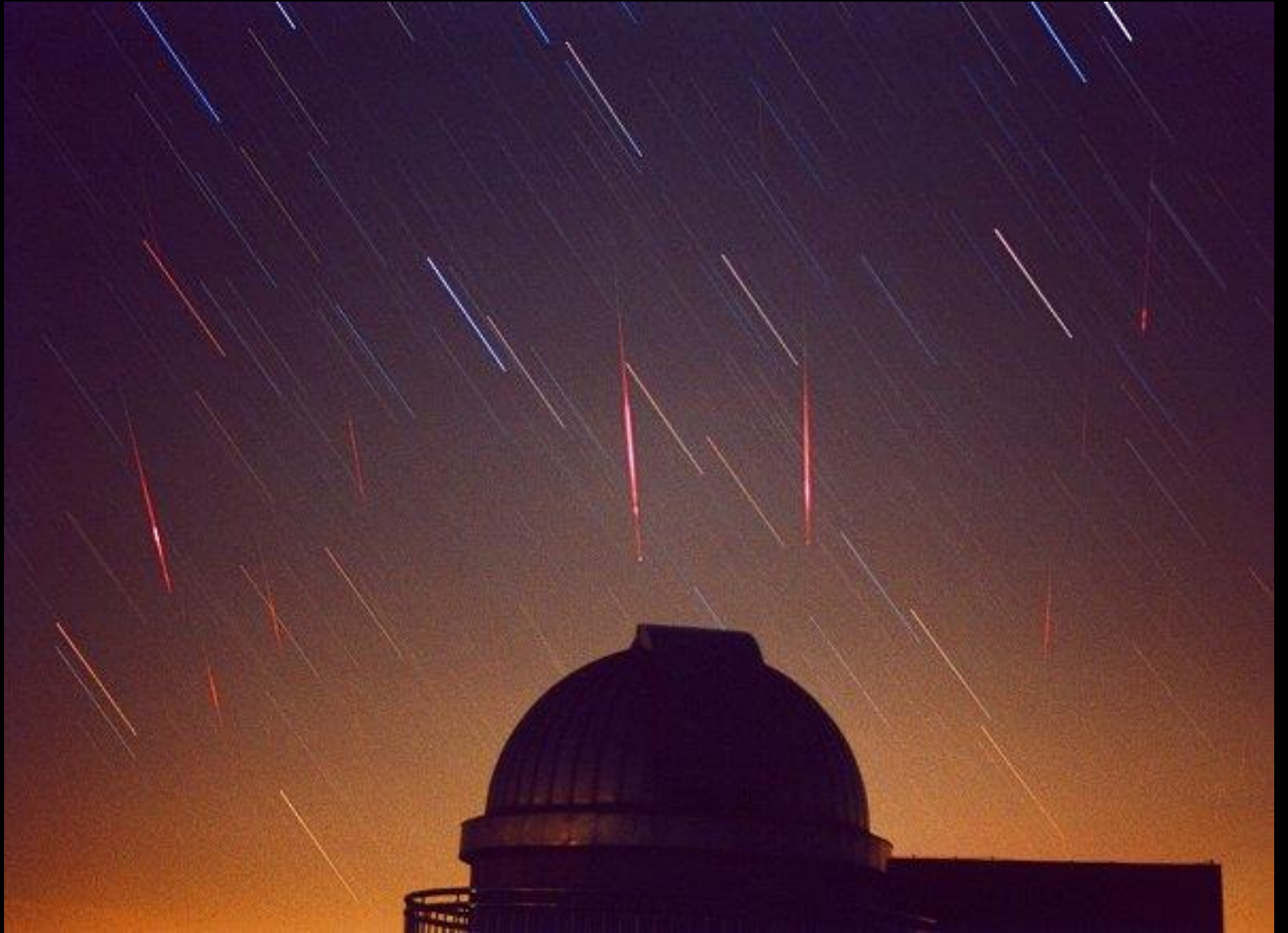
1. [Download the application](#)

Downloaded from www.sagepub.com at

Leonid'ler 2001

Yörüngeden Leonid'ler-1997

48 dakikada
29 göktaşı
atmosfere girdi

1999 Leonid ateş topu

Personal paper (handwritten)

Supervised Learning: Linear Regression

What if a popliteal HR is both in 2020 and 4

1833 Leonid'ler

ASTEROİTLER

- Asteroitler: Küçük, düşük yüzey çekimine sahip, uzayda zor görünen gök cisimleridirler.
- Kaya yüzeyleri ışığı iyi yansıtmaz.
- NASA'nın "Yer'e Yakın Asteroid Buluşması" (Near Earth Asteroid Rendezvous - NEAR) uzay aracı Şubat 2001'de asteroid EROS üzerine indi.

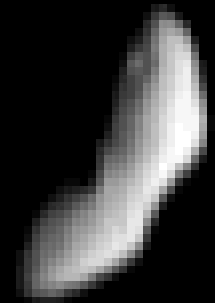
<http://spaceweather.com>

<http://www.nineplanets.org/>

Asteroid 433 EROS

NEAR — 433 Eros

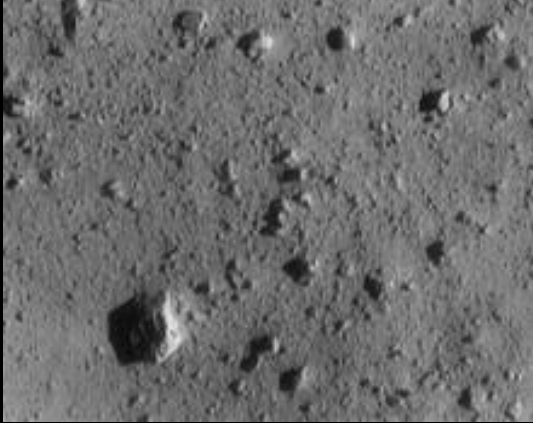
NEAR, Şubat 2000

Feb 4 2000 06:48:05

NEAR, EROS'a inerken (12 Şubat 2001)

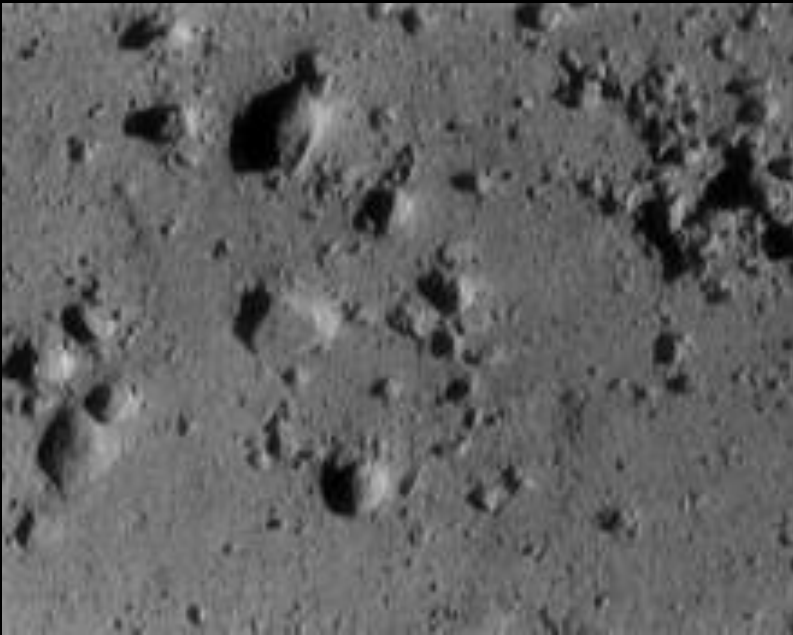
1,150 metre

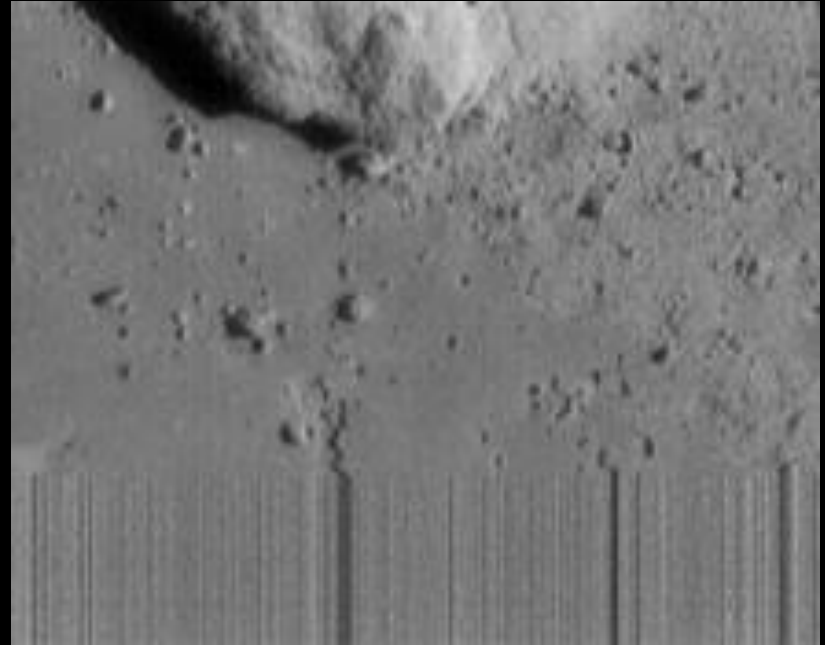
700 metre

250 metre

120 metre (gönderdiği son resim)

EROS'un yüzeyi

EROS'un dönüşü

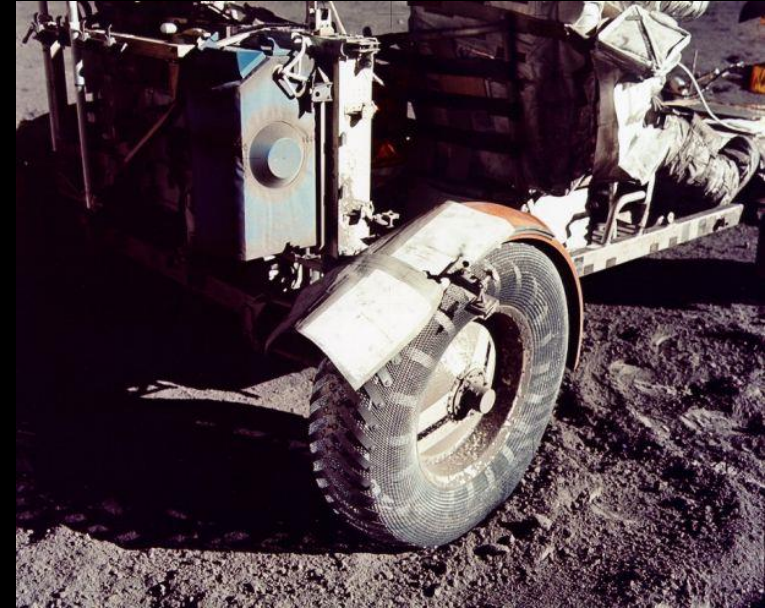
December 4 2000 02:09:20

23° 389°

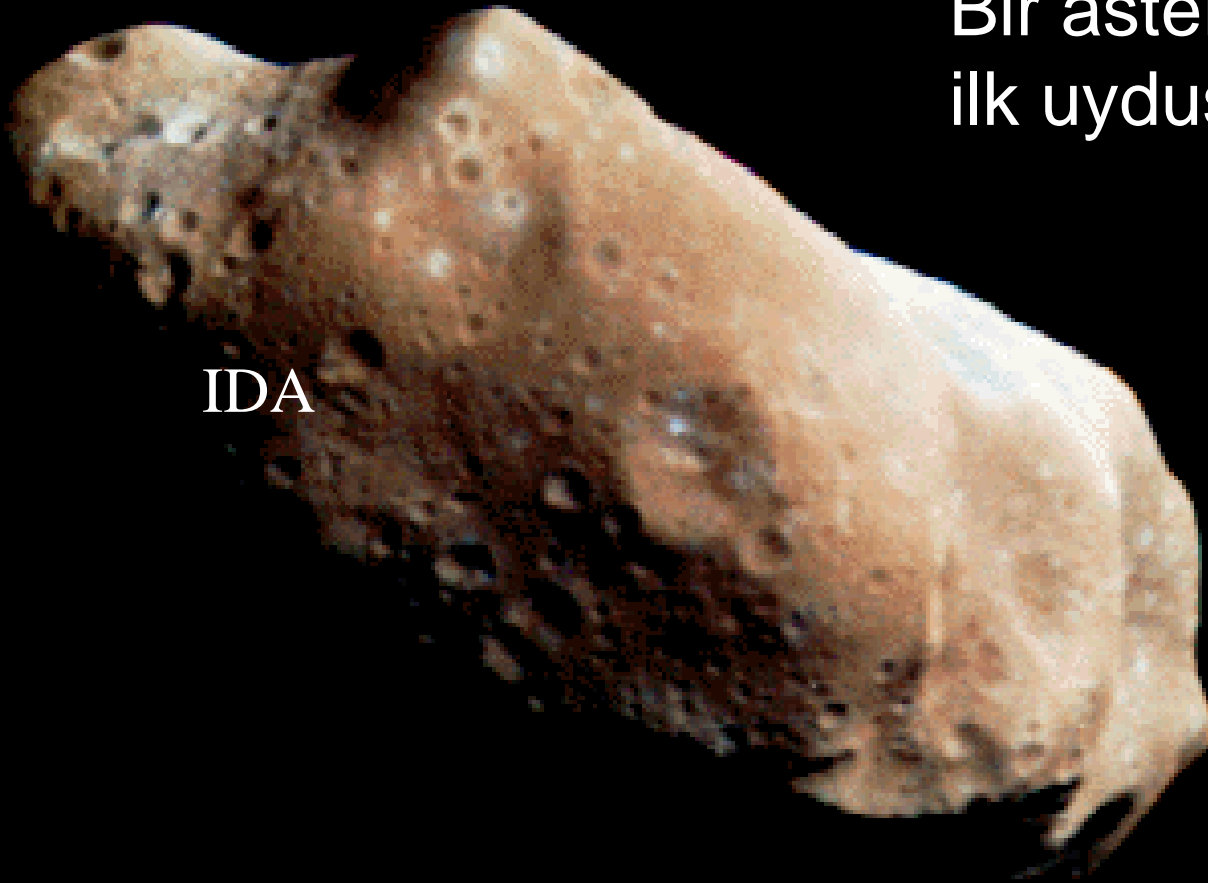
Eros Toprađı

Güneş rüzgarından dolayı
toprağın kimyasal yapısı
deđiřir

Ay Toprađı

Bir asteroidin bulunan
ilk uydusu: **Dactyl**

IDA

IDA ve Dactyl

Yer için potansiyel tehlike!

Asteroid TOUTATIS

29 Eylül 2004'de Yer'e 1.6 milyon km uzaktan geçti
Gökyüzünde sönük bir yıldız gibi göründü.

Toutatis üzerinde olsaydık; Yer, gökyüzünde
dolunay büyüklüğünde görünürdü.

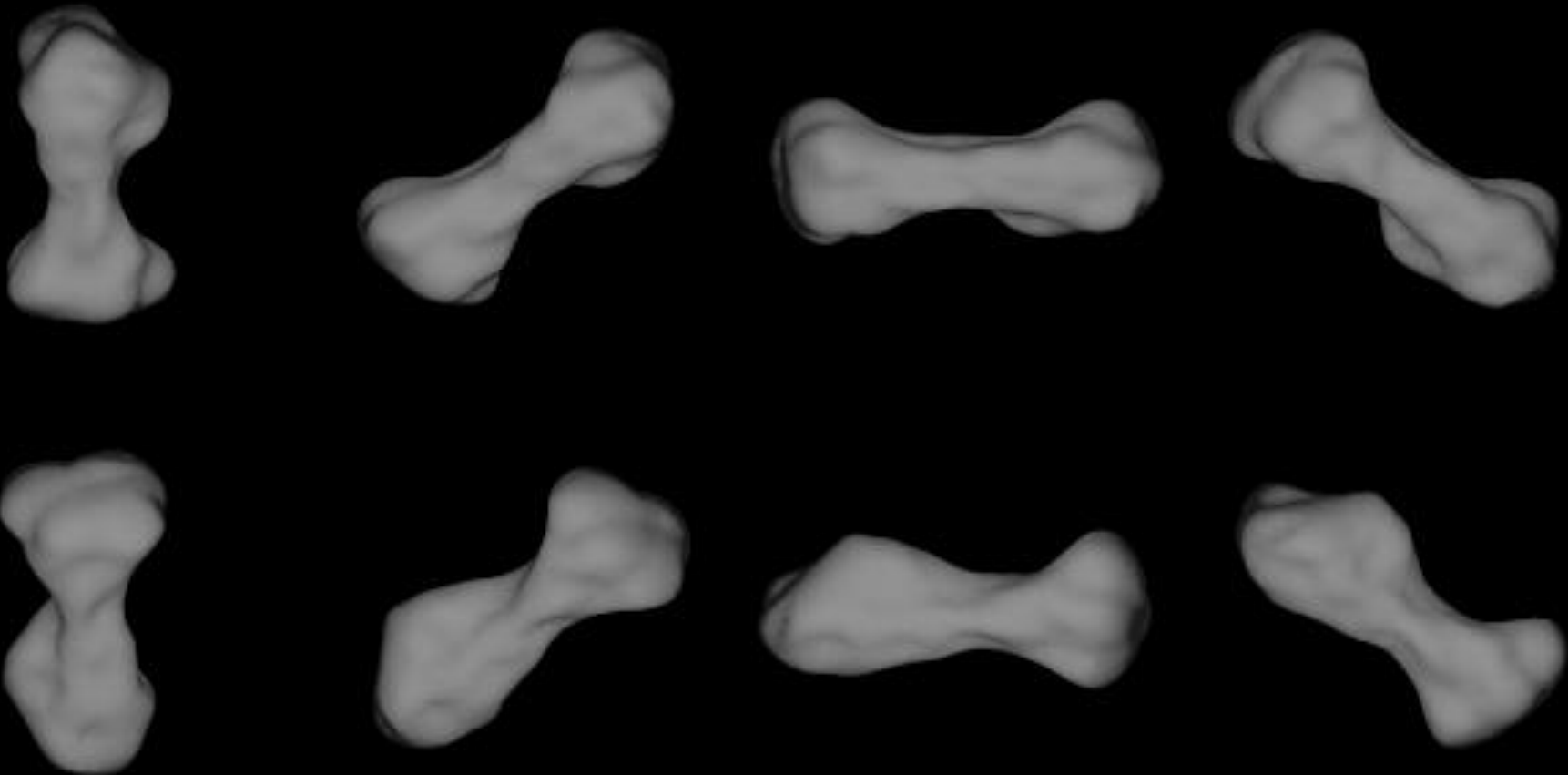

Final of the 2019-2020 Academic Year

Asteroid Kleopatra

Dev Metalik Kemik!

Asteroid Gaspra'nın En İyi Yüzü

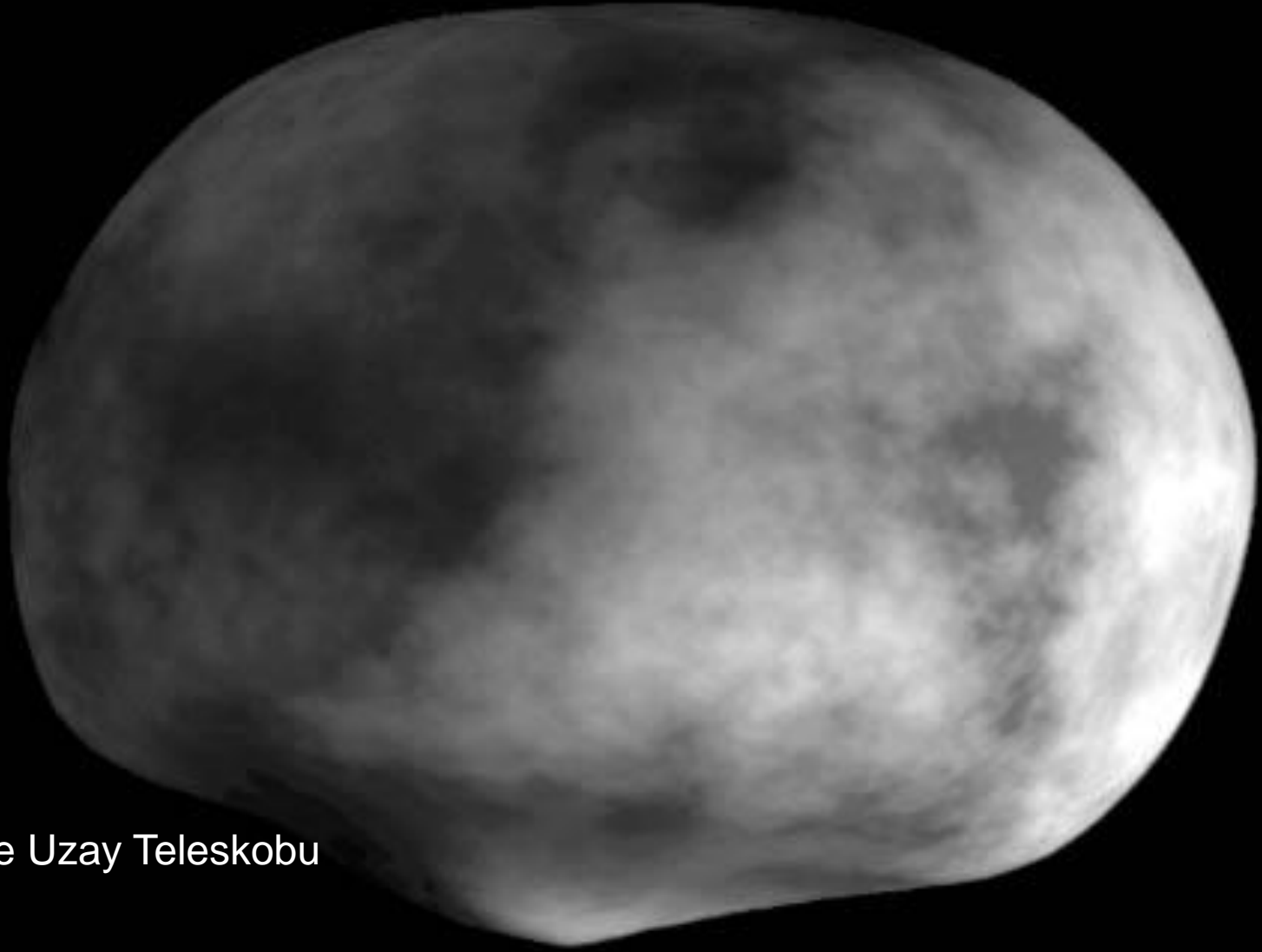
Galileo Orbiter
Ekim 1991

Çift Asteroid: Antiope

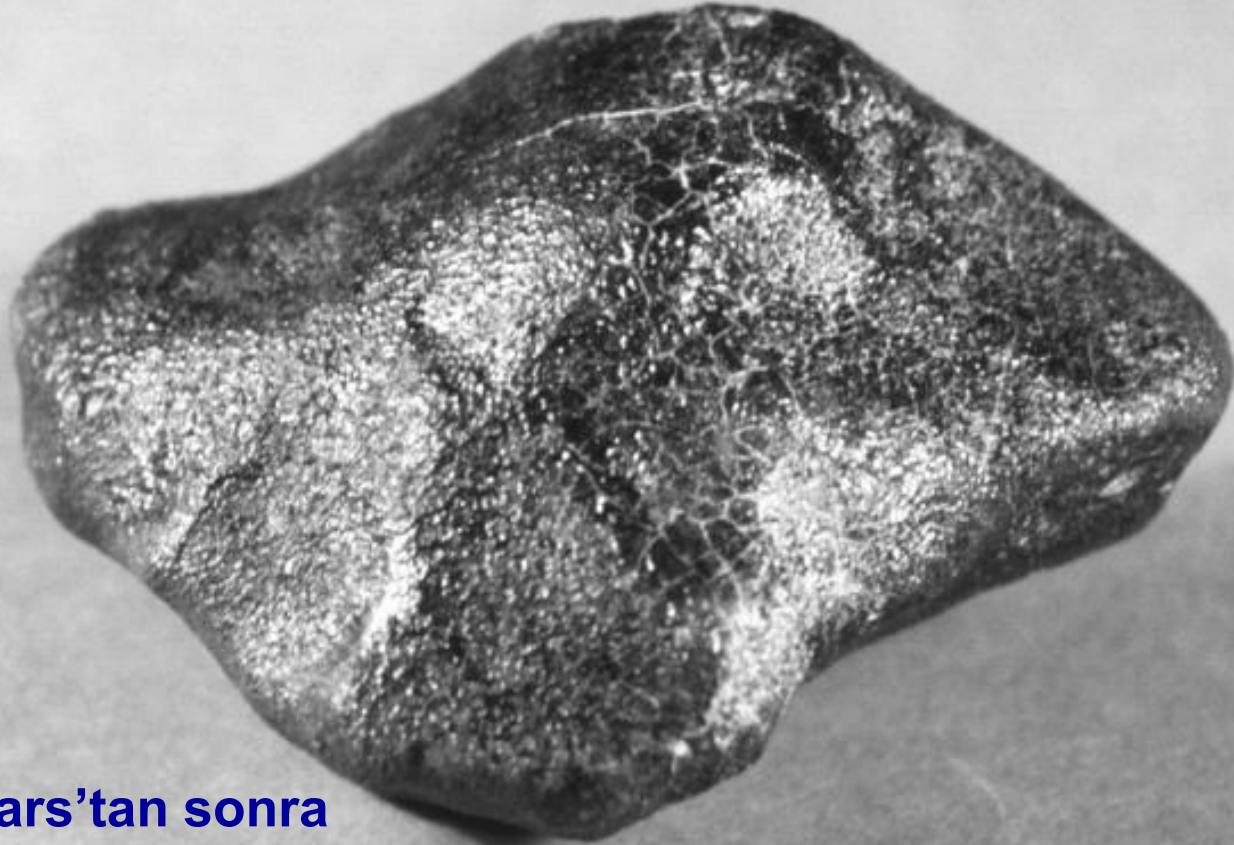
26 Ekim 2000

Asteroid VESTA

Hubble Uzay Teleskobu

Vesta'nın yeryüzüne düşen bir parçası

Ay ve Mars'tan sonra
üzerinden bir parçanın
kopup geldiğini bildiğimiz
üçüncü cisim

5 cm

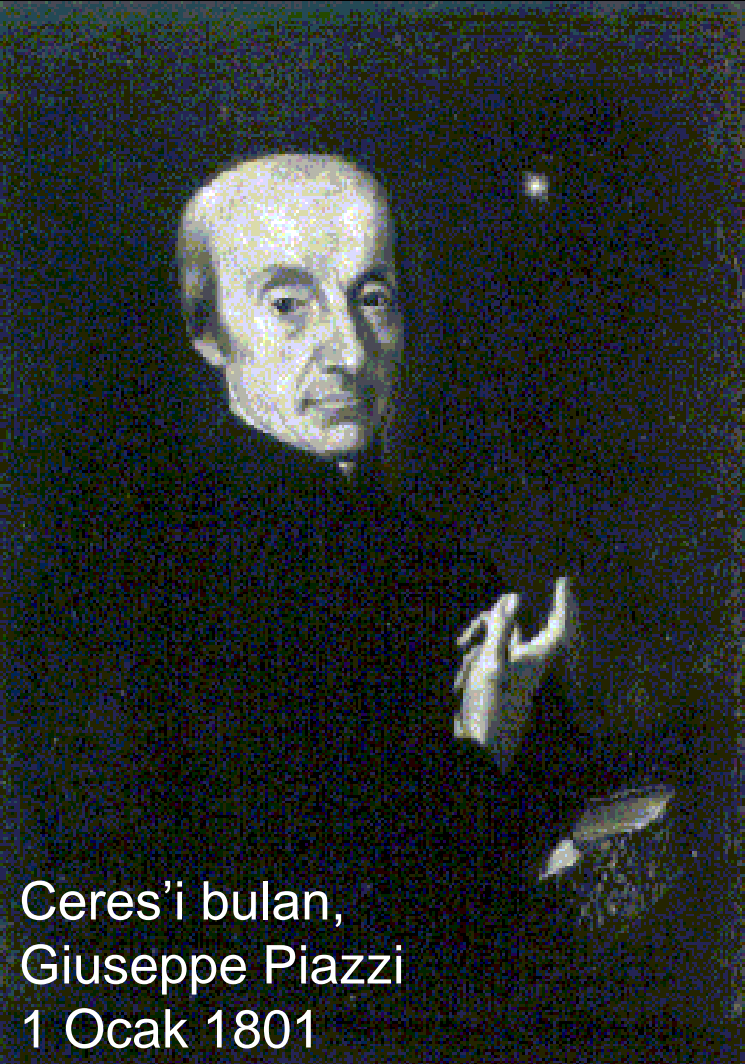
2 in.

Meteroite · Fragment of Vesta

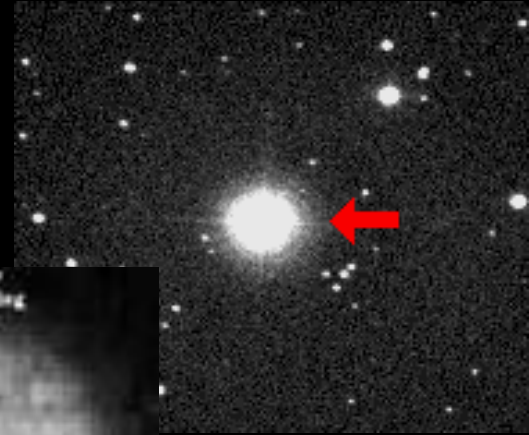
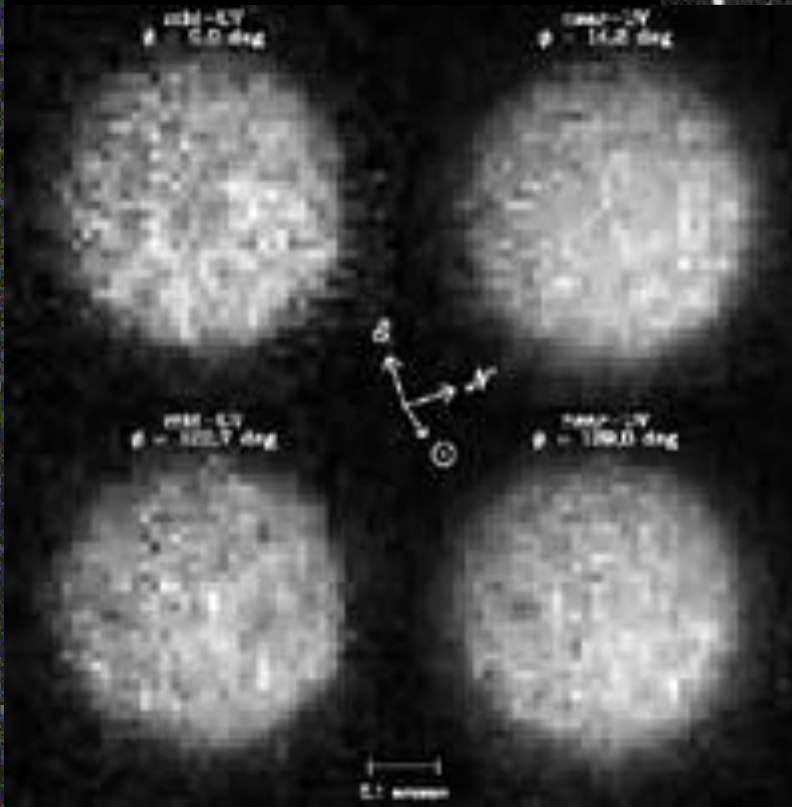
Lab Photograph · Russel Kempton, New England Meteoritical Services

PRC95-20B · ST Scl OPO · April 19, 1995 · B. Zellner (GA Southern Univ.), NASA

CERES: İlk Bulunan Asteroid Artık küçük gezegen

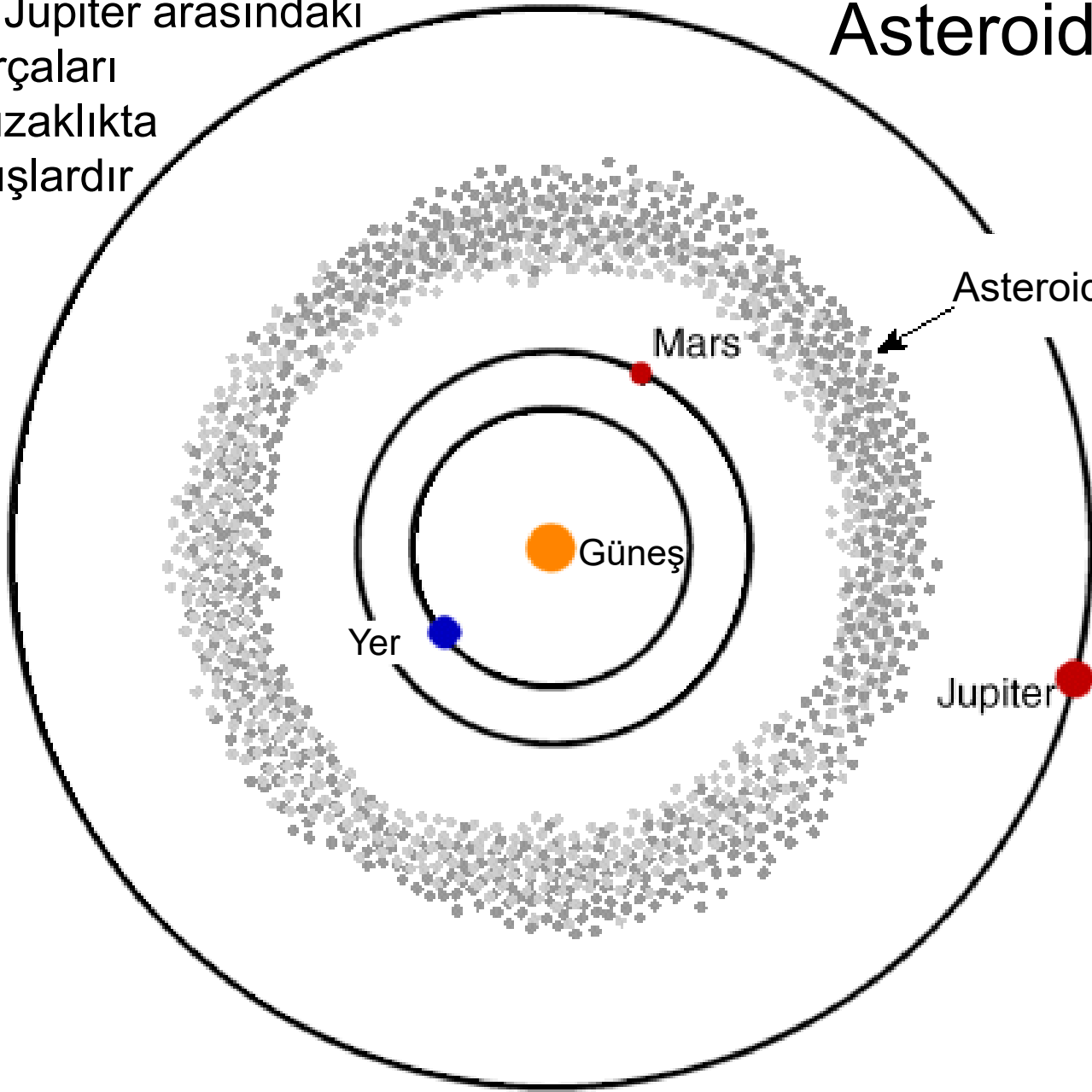
Çapı: 1020 km

Hubble Uzay
Teleskobu, 2001

Asteroid Kuşu

s ile Jüpiter arasındaki
a parçaları
AB uzaklıkta
anmışlardır

Asteroid Kuşağı

Mars

Güneş

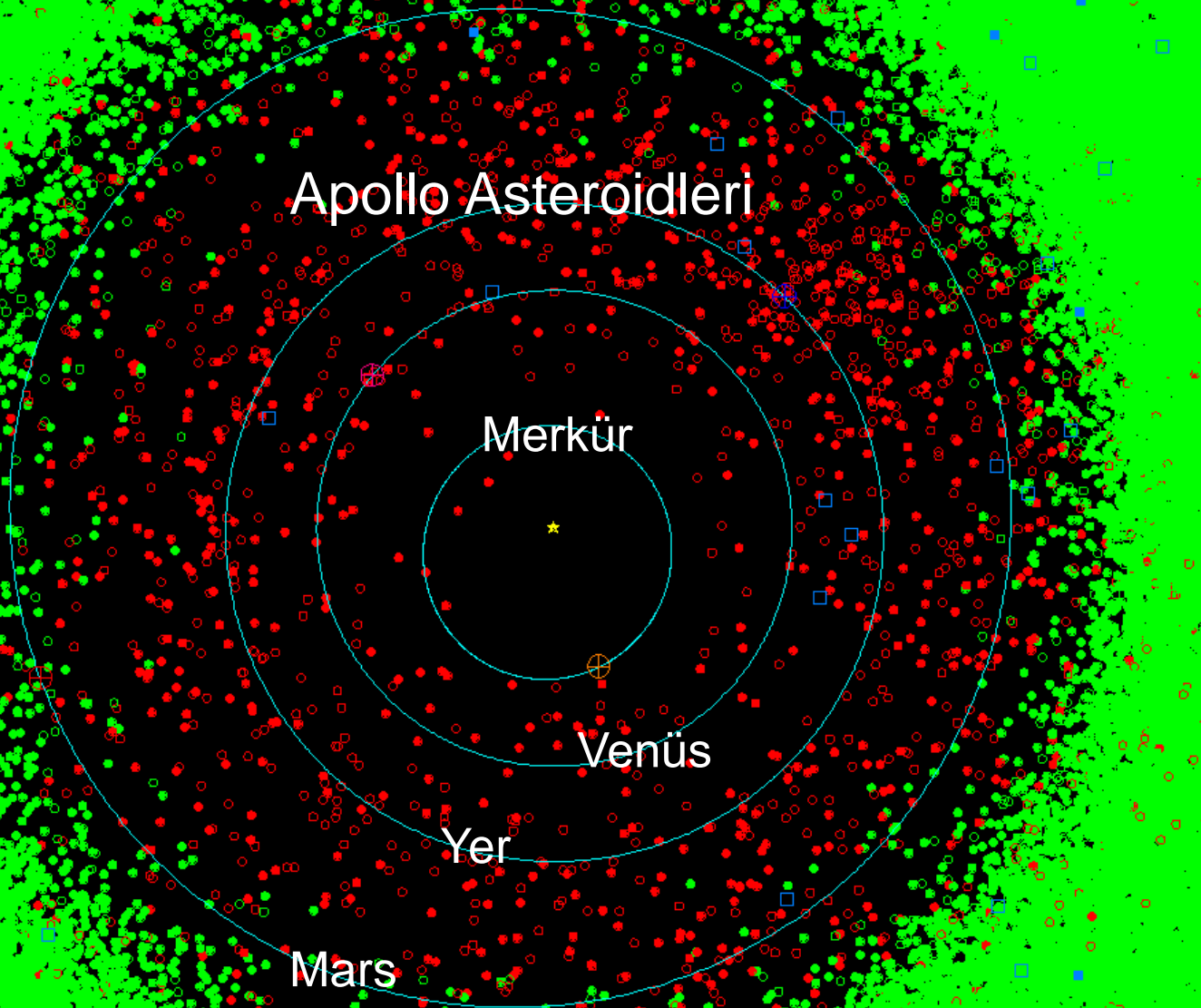
Yer

Jupiter

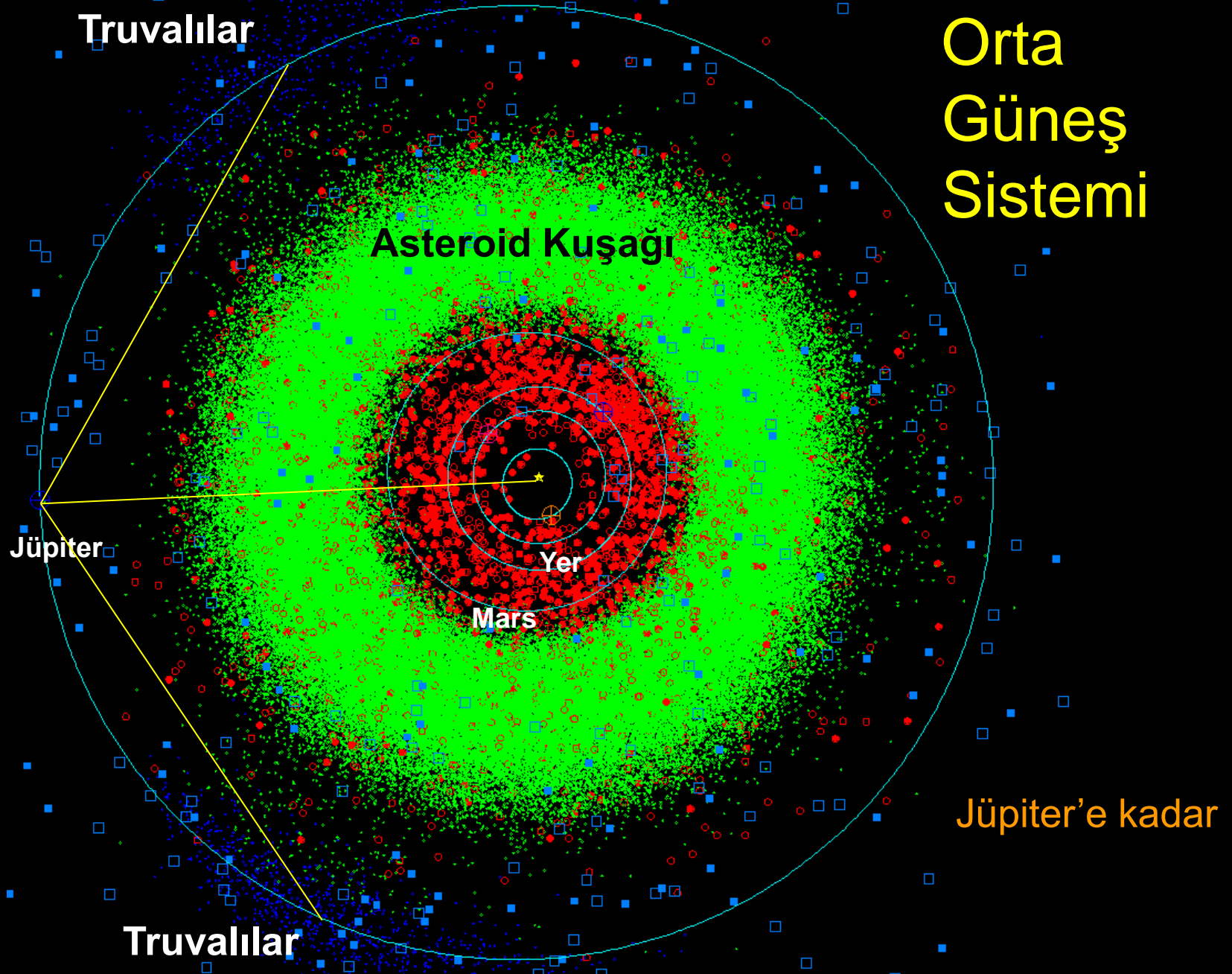

İç Güneş Sistemi

Merkür ile
Mars arası

Orta Güneş Sistemi

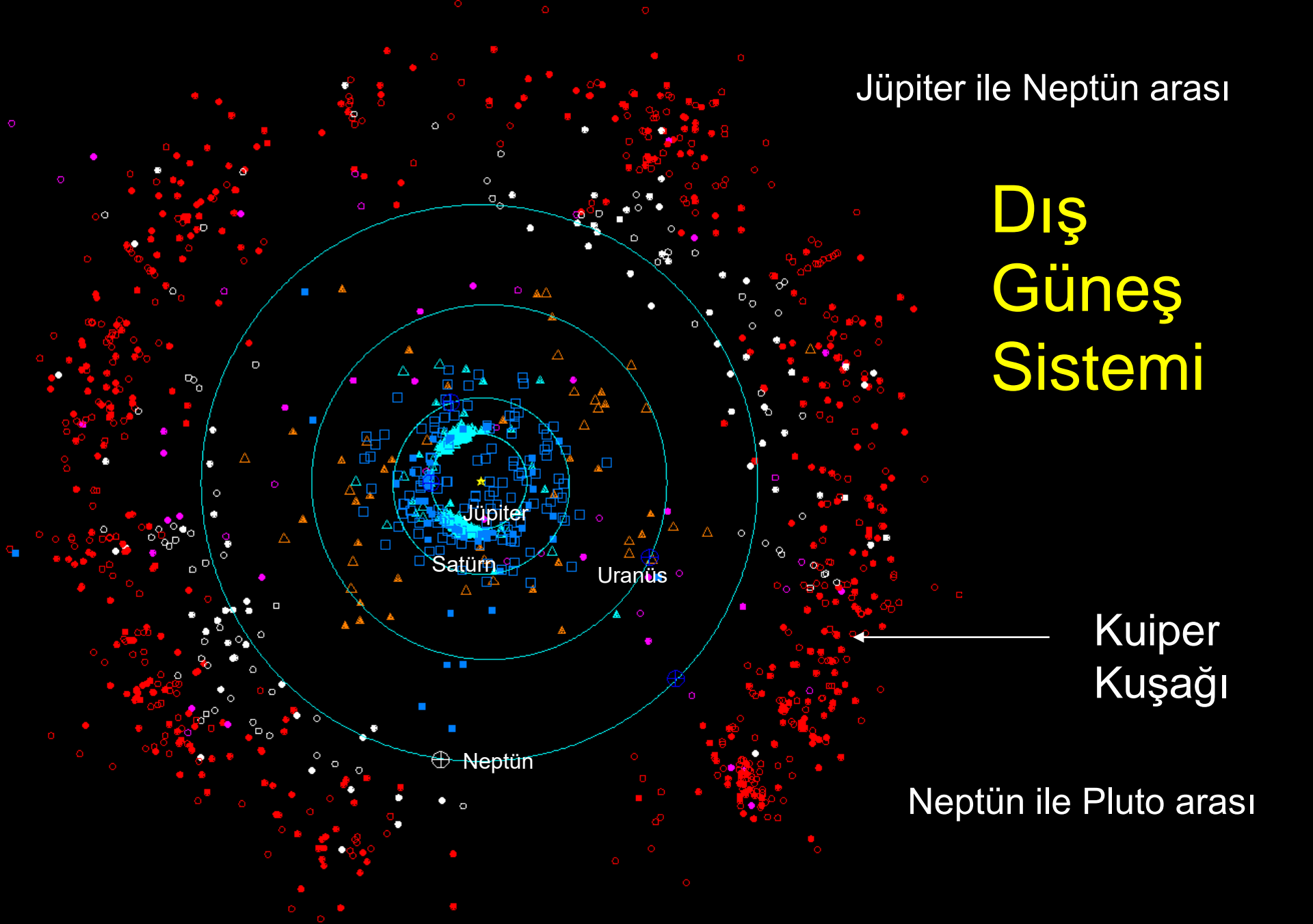

Jüpiter ile Neptün arası

Dış Güneş Sistemi

Kuiper
Kuşağı

Neptün ile Pluto arası

SEDNA: Güneş etrafında dolandığı bilinen en uzak ve en soğuk cisim

Uzaklık: 90 AB

Çap: 1800 km

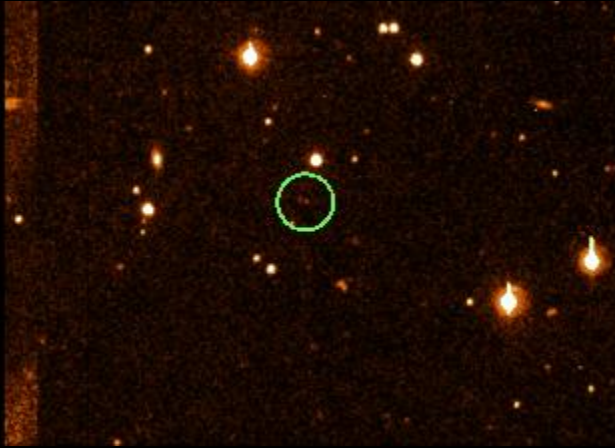
Yörünge Dönemi: 10 500 yıl

Oort Bulutu'nun iç kenarında

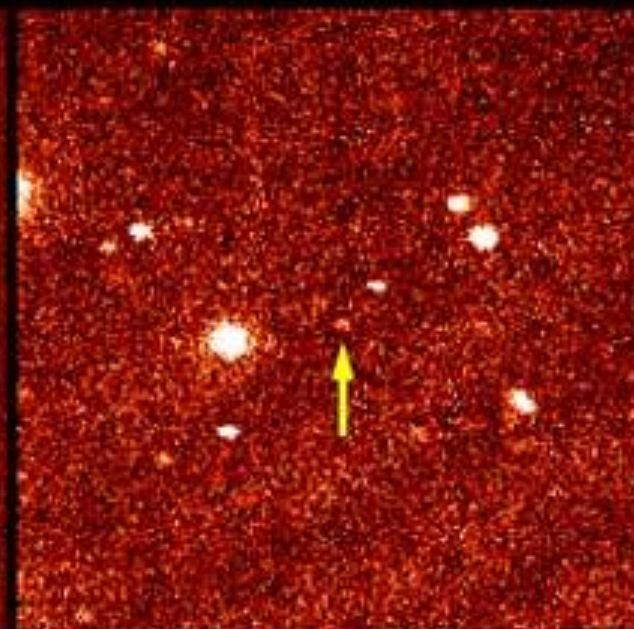
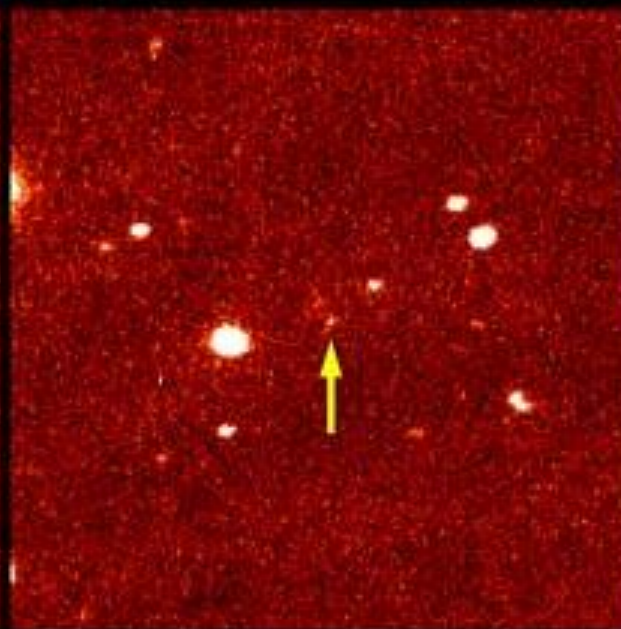
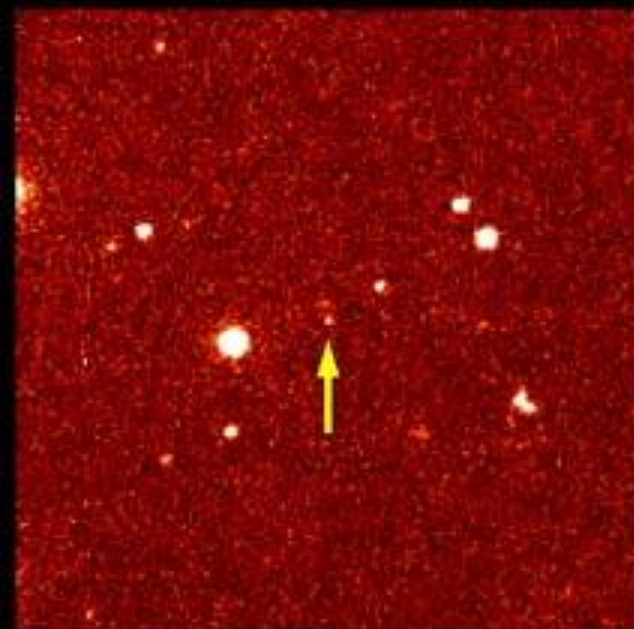
2003 VB12 olarak bilinen cisim
2004'de Sedna olarak adlandırıldı

<http://www.nineplanets.org/sedna.html>

Sedna'nın bulunuş görüntüleri

<http://www.gps.caltech.edu/~mbrown/sedna/>

Nov. 14th, 2003

6:32 [UT]

8:03 [UT]

9:38 [UT]

2003 UB₃₁₃ = ERIS

**10. Gezegen mi? Yaklaşık 97 AB
uzaklıkta, Pluto'dan daha büyük
(%27), (NASA-29 Temmuz 2005)**

Çapı = 2400-3000 km.

<http://antwrp.gsfc.nasa.gov/apod/ap050801.html>

İlk kayıt tarihi:

Samuel Oschin Teleskobu, 31 Ekim 2003, Palomar Gözlemevi, ABD

<http://www.jpl.nasa.gov/news/news.cfm?release=2005-126>

ERIS: Bilinen En Büyük Cüce Gezegen ve uydusu Dysnomia

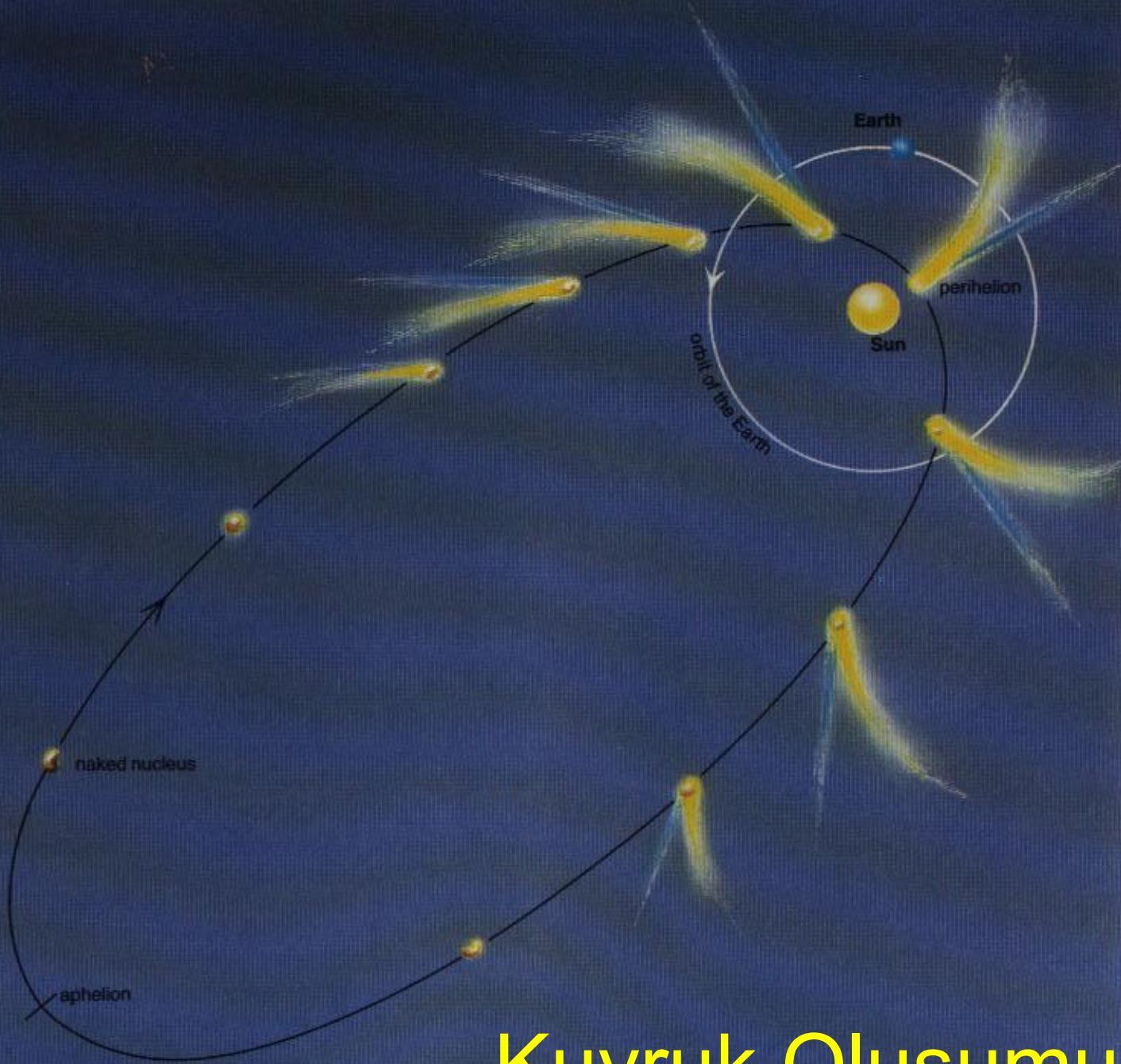
10.06.2006 tarihinde Keck Teleskobu ile çekilmiştir.

<http://antwarp.gsfc.nasa.gov/apod/ap060918.html>

KUYRUKLUYILDIZLAR (Comets)

- Kuyrukluyıldızların kökeni?
  - Kuiper Kuşağı
  - Oort Bulutu
- Kirli Buz Yapılar
- Güneş rüzgarından dolayı arka veya önlerinde kuyruk bırakırlar.

Kuyruk Oluşumu

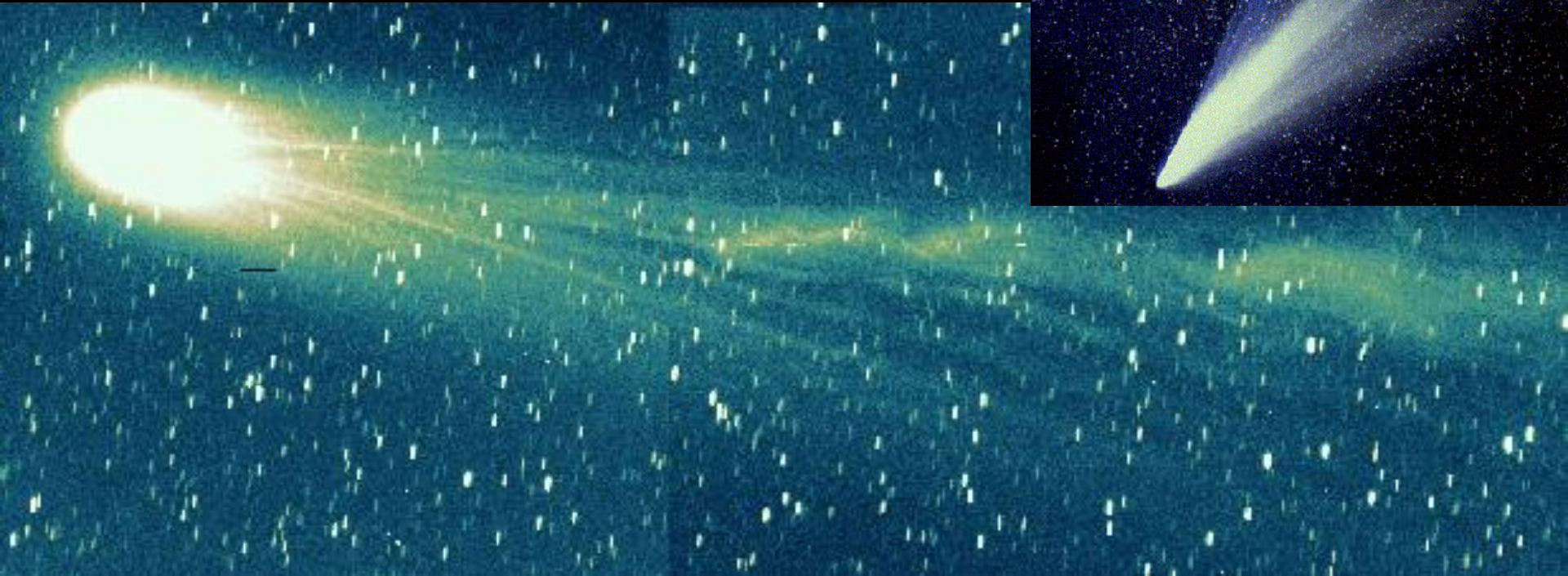
**Kuyruklu yıldız Machholz ve Pleiades,
9 Ocak 2005**

Hyakutake'nin iyon kuyruğu

İyon kuyruk güneşe yaklaştıkça belirginleşir.
Güneş ışığı katı çekirdekteki gaz ve sıvıların ayrışmasına ve iyonların güneş rüzgarı sayesinde Güneş'ten uzaklaşmasına neden olur.
İyon kuyruk mavi görünür.

14 Mart 1996

Kırmızı renk: Toz (çok küçük taş ve karbon) kuyruk, güneş ışığını yansıtır.

Mavi renk: İyon (su, karbon monoksit) kuyruk, elektronların yeniden birleşiminden dolayı salınan ışık ile oluşur.

Hyakutake

18 Nisan 1996

(c) 1996 Uie Winter

© Rick Scott and Jee Orman

Hyakutake

Hale-Bopp kuyruk geliřtiriyor

12 şubat 1997

Hale-Bopp

Bu yüzyıl içinde görünen
en parlak kuyruklu yıldız

Halley Kuyruklu Yıldızı

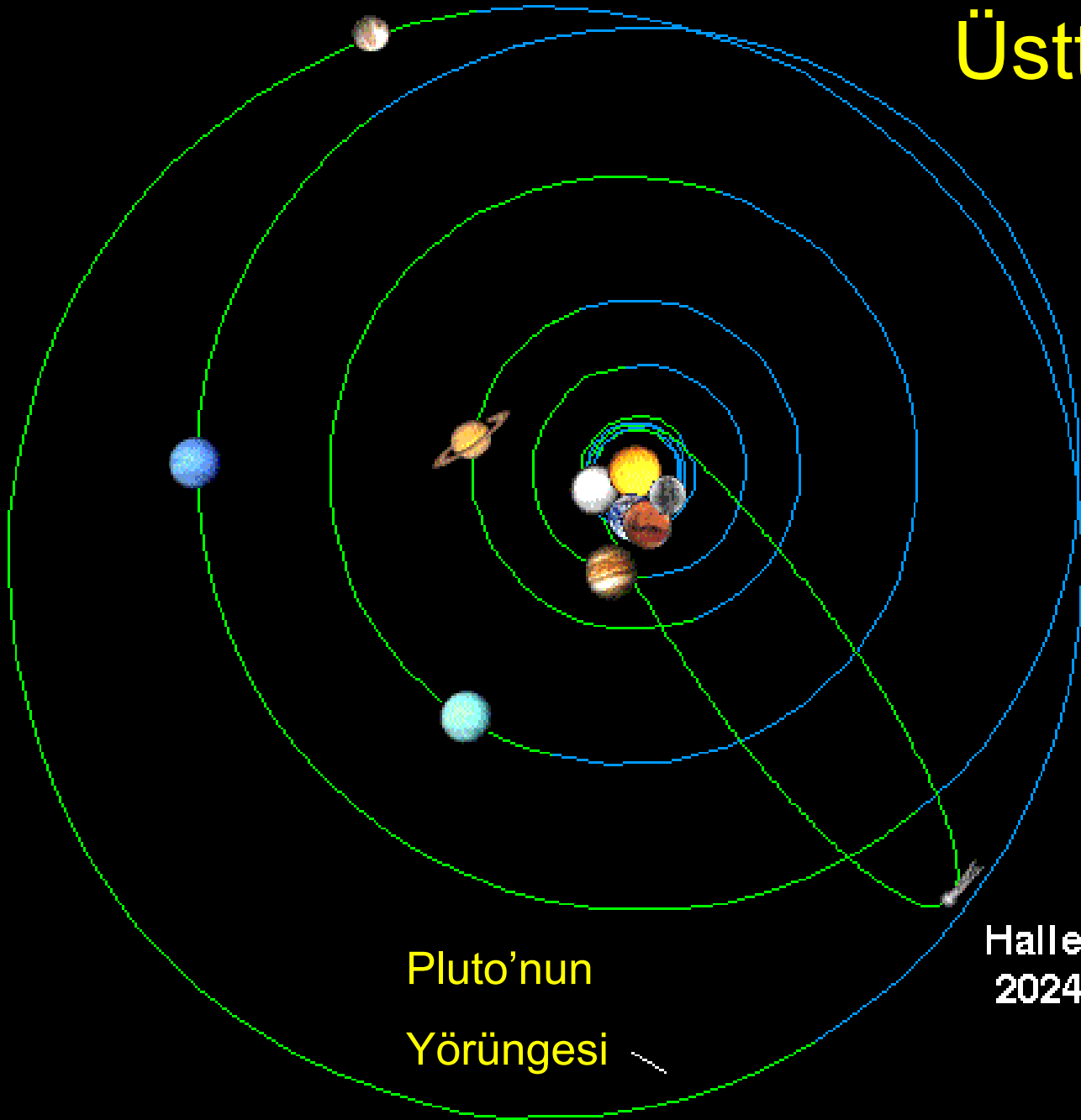
Edmund Halley
1705

1531, 1607, ve 1682 gelen kuyruklu yıldızların aynı yörüngeye sahip olduklarını buldu ve 1758'de yeniden gözleneceğini söyledi. Ancak, gözleyemeden 1742'de öldü. En son 1986'da görüldü. Bir daha 2061'de görünecek.

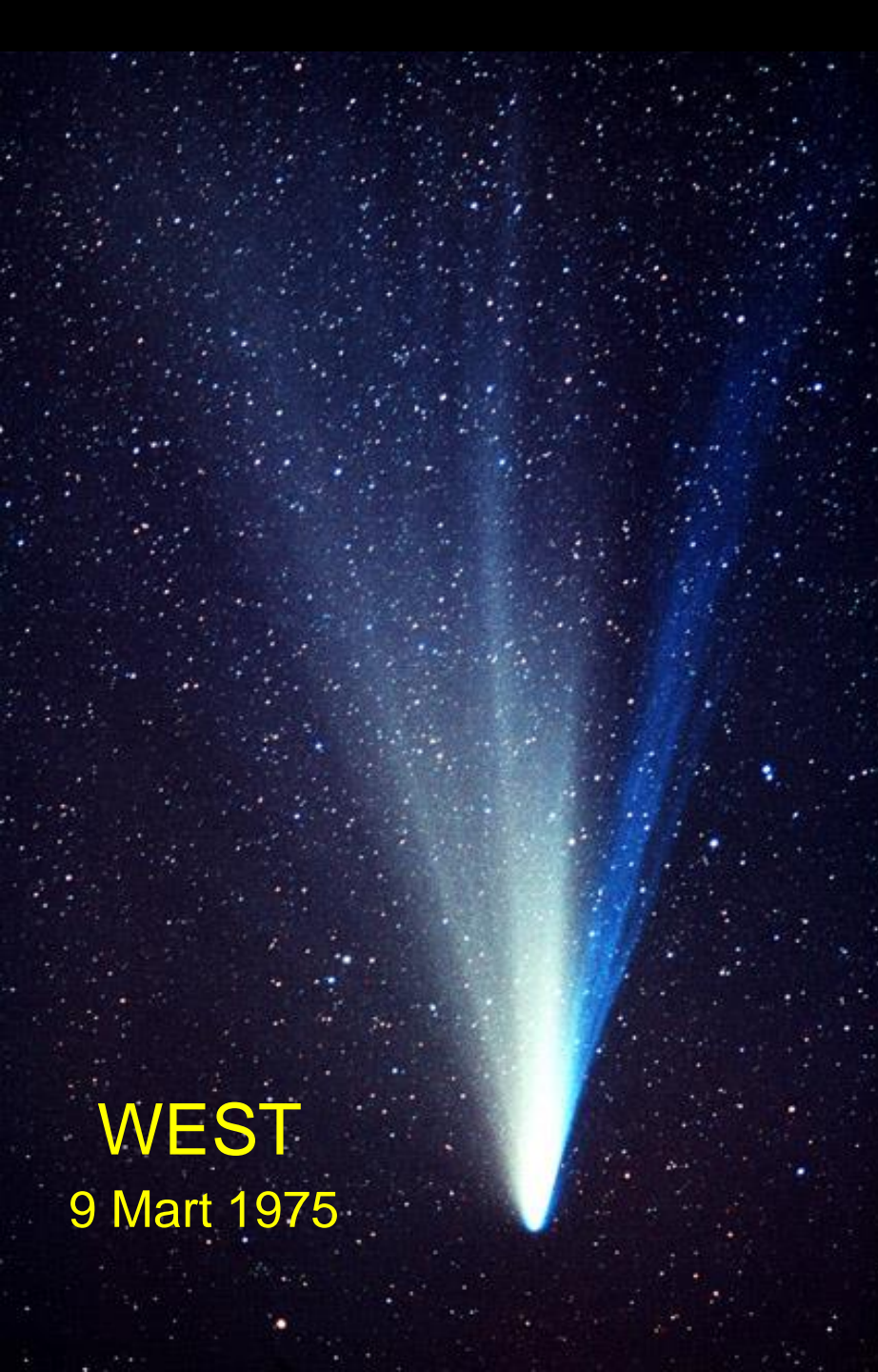

Üstten Görünüş

Pluto'nun
Yörüngesi

Halley
2024

WEST
9 Mart 1975

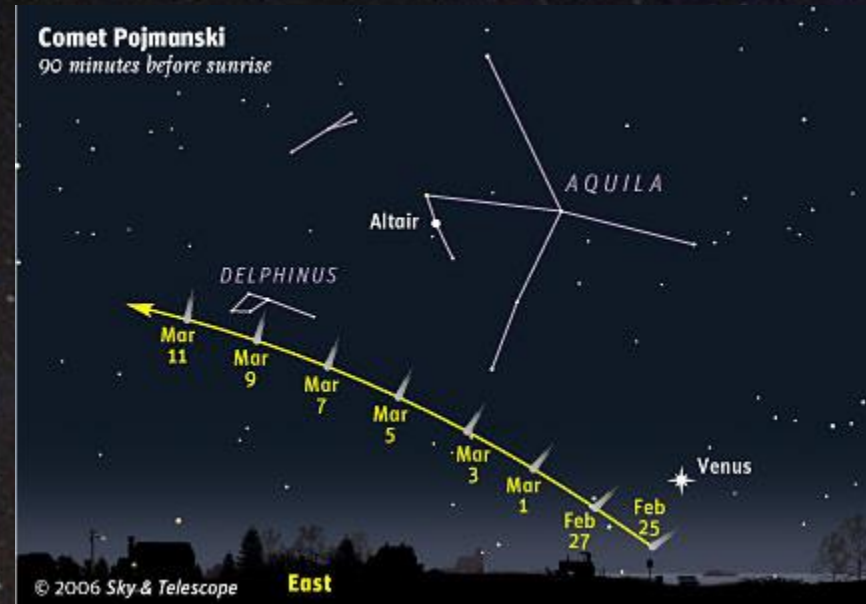
İKEYA-SEKİ
28 Ekim 1965

KOHOUTEK
11 Ocak 1974

Kuyruklu yıldız Pojmanski

6 Mart 2006

Yeni kuyrukluyıldız SWAN,

Haziran 2006'da bulundu

Ekim 2006'da Güneş'e en yakından geçti

Prof. Dr. Serdar Evren

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi
Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü
Bornova-İzmir

serdar.evren@ege.edu.tr

<https://www.facebook.com/populerastronomi>

<https://www.facebook.com/astrococuk>

